

FIIA 12/2014

COMMENT

Arkady Moshes
Ohjelmajohtaja
Ulkopoliittinen instituutti

Ukrainan tulitauko > Lännellä on nyt mahdollisuus lisätä osallistumistaan maassa

Yhdestä asiasta voidaan Ukrainan tilanteessa olla varmoja: Donbassin tulitauko, josta sovittiin Minskissä 5. syyskuuta, ei avaa tietä vakauteen ja Ukrainan konfliktin kestävään ratkaisemiseen.

Moskova ei ole saavuttanut geopolitiittisia päämääriään. Ukrainasta irtautunut kokonaisuus, joka kattaa vain osan Donetskin ja Luhanskin alueista, ei ole yhtä kuin Ukrainan jako. Tilanne on vielä kaukana voimakkaasta *Novorossijasta*, joka ulottuisi Harkovasta Odessaan. Tilanne ei myöskään tue Venäjän poliittisen johdon väitettä siitä, että Ukraina olisi keinotekoinen valtio.

Päinvastoin, geopoliittisesti katsottuna Ukrainan asema ei ole muuttunut. Se on edelleen yksi Euroopan suurimmista maista, jonka väkiluku on yli 40 miljoonaa. Eikä tämä kansa kannata laajasti vain Ukrainan pyrkimystä kohti Eurooppaa vaan mahdollisesti myös kohti Natoa.

Käytännöllisesti katsottuna nykyinen tulitauko ei auta Venäjää muodostamaan maayhteyttä Krimille. Niemimaa saa suurimman osan vesi- ja energiavaroistaan Manner-Ukrainasta tai sen kautta ja pysyy riippuvaisena Kiovan hyvästä tahdosta siihen saakka, kunnes Kertšinsalmen ylittävä silta on saatu rakennetuksi.

Venäjälle on lyhyellä aikavälillä tuskallista myös se, että tulitauko ei merkitse Venäjän ja Ukrainan välisen sotilasteollisen yhteistyön jatkumista. Venäjä tarvitsee edelleen ainakin sotilaselektrooniikkaa Harkovasta, ohjusten osia Dnepropetrovskista, lentokoneiden

ja helikoptereiden moottoreita Zaporizžjasta ja turbiineita Mykolajevista.

Ukrainan kansantasavalloiksi julistautuneiden Donetskin ja Luhanskin alueiden odotukset eroavat valtavasti siitä, mitä alueille on luvattu. Alueet ovat todenneet aikovansa edetä kohti itsenäisyyttä. Minskin pöytäkirjan kohta 3 puolestaan velvoittaa Ukrainan säätämään lain vain väliaikaisen alueellisen hallinnon määrittämisestä tietyille Donbassin alueille.

Kiova ei puolestaan voi hyväksyä jäätynyttä konfliktia, jossa kapinallisten hallussa olevia alueita kohdeltaisiin Ukrainan Transnistriana. Todennäköisesti Kiovassa ei pidetä löyhän valtioliiton muodostamista edes vaihtoehtona. Ukrainan hallinto ei anna Donbassille *de facto* veto-oikeutta ulkopoliittisiin päätöksiin eikä millekään kansantasavallalle laillista oikeutta ulkomaankauppaan.

Päinvastoin, jos Ukrainalle avautuisi läntisen integraation mahdollisuus ilman Donbassia, Kiova todennäköisesti jopa tunnustaisi alueiden itsenäisyyden. Diplomaattisen neuvottelemisen mahdollisuudet ovat siis tässä melko rajalliset.

Varmasti Kiova ilomielin jättäisi alueiden taloudellisen tukemisen ja jälleenrakentamisen Moskovan harteille ja tuskin osoittaisi aikeita maksaa Donetskin ja Luhanskin teollisuuden käyttämästä energiasta.

Kaikesta tästä voi päätellä, että vihollisuudet alkanevat uudelleen ja että odotettavissa on uusia yrityksiä horjuttaa Ukrainan muita osia ja lisätä osia Novorossijaan. Tämä on todennäköisesti odotettavissa pian, sillä nykyisen analyysin valossa Venäjän talous on ajautumassa kasvaviin ongelmiin, kohdisti länsi siihen uusia pakotteita tai ei. Siksi Kremlillä tuskin on muutaman vuoden päästä varaa siihen, mihin sillä on varaa vielä toistaiseksi.

Klassinen rauhan määritelmä, jonka mukaan rauha on vain ajanjakso sotien välissä, saattaa kuitenkin vielä osoittautua vääräksi. Konfliktin leimahtaminen uudelleen tai jopa laajamittainen Venäjän ja Ukrainan sota voidaan välttää, jos konfliktin kansainvälinen konteksti edelleen muuttuu ja vaikuttaa osapuolten laskelmiin.

Näissä olosuhteissa lännen tulisi lisätä osallistumistaan Ukrainassa. Lännen kyvyttömyys auttaa tärkeää kumppaniaan säilyttämään alueellinen koskemattomuutensa oli kova isku lännen ulkopoliittiselle uskottavuudelle. Sen kansainvälinen maine riippuu nyt siitä, miten Ukrainassa onnistutaan.

Kysymykseen lännen sotilaallisesta tuesta Ukrainalle täytyy vastata vilpittömästi ja viipymättä. On totta, että Donbassin konfliktiin ei ole ole-massa sotilaallista ratkaisua. Mutta totta on myös, että osoittaakseen

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

tämän muille Ukrainan tulee rakentaa uskottava, tavanomainen pelotevaikutus. Sotilaallisesti heikko Ukraina on houkutteleva kohde ulkoiselle painostukselle, ja kiusaus käyttää sotaa ensisijaisena keinona varmistamaan Ukrainan tulevat poliittiset myönnytykset on suuri. Tämä on epäilemättä hyvin arkaluontoinen kysymys, ja läntisten hallitusten tulee siksi punnita päätöksensä tarkasti. Joka tapauksessa lännen tulee selvästi ja päämäärätietoisesti pyrkiä vaikuttamaan Ukrainan tilanteeseen. Ikävä kyllä Naton Walesin-huippukokouksen päätös tukea Ukrainaa 15 miljoonalla eurolla, joka ei riitä edes yhden nykyaikaisen sotilaslentokoneen ostoon, lähettää vastakkaisen viestin.

Sotilaallinen tuki ei kuitenkaan ole keskeisin kysymys. Mikä tahansa tuki on turhaa, jos Ukrainan oman hallinnon taso ei parane huomattavasti. Nimenomaan tässä läntisen osaamisen ja opastuksen sekä tarkailun ja pitkäjänteisyyden merkitys voi olla kriittinen.

Jos Ukraina tarvitsee lännen solidaarisuutta ja haluaa käytännössä toteuttaa päätöstään lähentyä Eurooppaa, maan tulisi myös hyväksyä ne vaatimukset ja ehdot, joita tähän liittyy. EU:n assosiaatiosopimuksen ratifioimisen Ukrainan

ja Euroopan parlamentissa tulisi olla ensimmäinen askel oikeaan suuntaan. Sen jälkeen EU:n ei pitäisi arkailla käyttää tätä erittäin tärkeää työkalua Ukrainan muutoksen tukemiseksi.